

„TELŠIŲ ŽEMĖJE. Bibliografinis sąrašas“

Iškilūs Telšių krašto žmonės
užsienyje

DONATAS TYTUVA

Rengdami žurnalo „Žemaičių žemė“ ir kitų Regionų kultūrinių iniciatyvų centras leidinių 2016 m. programą užsukome ir į Telšių rajono savivaldybės Karolinos Praniausiakaitės biblioteką pas čia dirbančius specialistus. Kaip ir keletą metų anksčiau, bibliotekos administracija vis dar glaudėsi Telšių Žemaitės teatro patalpose, kur buvo priversta įsikurti 2007 m. pradėjus bibliotekos pastato renovaciją.

Nuoširdžiame ir kūrybingame kolektyve savo tylumu ir kuklumu bene labiausiai dėmesį patraukė Telšių miesto bibliotekos Nr. 2 vyr. bibliotekininkas Gediminas Petrulis. Tylėjo, tylėjo, o tada... Padėjo ant stalo storą rankraštį. „Telšių žemė. Bibliografinis sąrašas“. Ne vienerius metus jį rengė, 2015 m. papildė dar ir nauja informacija. Jau būtų laikas ir paskelbti, tik iš kur tų lėšų gauti?.. Žemaičiams išties bene sunkiausia pinigų iš ko nors prašyti. Dirba metus, du, tris, visą savo laisvalaikį tam pašvenčia, o kai reikia prasisukti ir pinigų tam darbui paviešinti prasimanyti, paaiškėja, kad tie darbuotojai ne tam sutverti. Čia reikia vadybininko, žmogaus žinančio, kas ir kada kokius projektų konkursus skelbia, ką ir kaip ten surašyti, kad ta paraiška atitiktų visus joms keliamus reikalavimus ir galėtų būti prioriteto tvarka bent iš dalies finansuojama. Na o jei iš dalies ir finansuoja, iš kur gauti tą kitą dalį, jei kultūros įstaigos iš gaunamo biudžeto vos galus su galu suduria...

Taigi būna taip, kad tas didžiulis darbas vieną dieną atgula į stalčių ir ten ilgai užsiguli. Jei ten ir visam laikui liktų, būtų gana liūdna, nes kiti, nežinodami, kad jau toks darbas padarytas, iš naujo to paties kurią nors dieną imsis.

Reikia tikėtis, kad Telšių bibliotekininkai, sekdami kolegų, tokių, pavyzdžiui, kaip Kretingos, savo įstaigos interneto svetainėje suformuos ir paskelbs iškilų žmonių, kurie yra kilę iš Telšių krašto, ten gyvenę, dirbę, kitaip su šiuo kraštu susiję, bibliografinių duomenų bazę. Na o kol jos nėra, tikslinga būtų pasižiūrėti, ką joje galima naujo, to, kas dar niekur neskelbta, sužinoti.

Pats rankraščio autorius pratarmėje rašo:

„Telšių žemėje“ – informacinis leidinys. Jame pirmą kartą pabandyta sukaupti pagrindinius gyvenimo ir kūrybos duomenis apie Telšių rajono žmones, kurie savo knygomis, publikacijomis periodikoje įėjo į lietuvių raštijos ir knygos istori-

ją. Šis leidinys nėra enciklopedinis ar biobibliografinis žodynas. Lyginant su pastaraisiais, juo siekiama aprėpti daugiau personalijų, pateikti duomenis apie literatus, kurie stovėjo ar stovi atokiau nuo pagrindinės literatūros magistralės. „Telšių žemėje“ siekia įtraukti visus kiek svarbesnius Lietuvoje, Mažojoje Lietuvoje ir išeivijoje gyvenusius bei gyvenančius rašytojus, kurie yra bent kiek susiję su Telšių rajonu (čia gimę ir mirę, palaidoti, mokslus ėję, dirbę, gyvenę, rašę apie Žemaitiją), ir yra išleidę bent po knygą, skelbę kūrybą periodikoje, antologiniuose ir kitokiuose leidiniuose, palikę jos rankraščių. Rašytojo sąvokai čia teikiama platesnė negu įprasta reikšmė, todėl imami ne tik „grynieji“ rašytojai prozininkai, poetai, dramaturgai, bet ir kritikai, literatūros istorikai bei teoretikai, pedagogai, folkloristai, vertėjai, žurnalistai, istorikai, tekstologai, kalbininkai bibliografiniai – visi žmonės, atlikę ir atliekantys tarpininkų tarp literatūros ir visuomenės vaidmenį. „Telšių žemėje“ įtraukti ir buvę Telšių kunigų seminarijos, Telšių mokytojų seminarijos darbuotojai, žmonės, rašę apie Telšius ir Žemaitiją, istorikai. Šiame leidinyje stengtasi nepalikti nuošalėje nė vieno senųjų laikų, taip pat XIX–XX amžiaus lietuvių raštijoje pasireiškusių darbininko, nes šiandien atrankos kriterijai griežtinami, daugiau paisoma darbų dydžio ir vertės, jų žanrinės specifikos.

Sudarinėjant šį leidinį ir kaupiant anotacijų duomenis buvo panaudoti įvairūs šaltiniai: enciklopediniai, istoriografiniai, biobibliografiniai leidiniai, periodikoje skelbti nekrologai, straipsniai, archyviniai dokumentai, interneto svetainių duomenys. Praktiškai nepavyko rasti nacių okupacijos metais (1941–1944 m.) išleistų knygų bibliografijos ir kai kurių rašytojų tikslų biografinių duomenų.

Sudarytojas būtų dėkingas už pateiktą informaciją apie pastebėtas klaidas bei netikslumus. Medžiaga šiame leidinyje išdėstyta tokia tvarka:

1. Iki spaudos atgavimo (iki 1904 m.) įtraukti visi spaudos darbuotojai, kurie yra išleidę ar parengę bent po vieną knygą, ar palikę kūrybą rankraščiuose.

2. Nuo 1904 m. įtraukiamos visos aprašomo autoriaus knygos (nesvarbu ar tai grožinė, ar šakinė literatūra).

3. Knygos, kūrinių vertimai išdėstyti chronologine tvarka.

O šiuo metu, Feci, quod potui, faciant meliora potentes – padariau, ką galėjau, kas gali, tegul padaro geriau.“

Leidinyje – 320 kompiuteriu surinkto teksto puslapių. Būtų puiku tokią knygą po ranka turėti, kai rašome apie Telšius ar dominės šio krašto istorija. Kol kas tokio leidinio nėra. Yra tik gera proga pasidomėti šios spaudai parengtos knygos turiniu.

Šį kartą pasižiūrėkime, kokius knygos žmones, kilusius iš Telšių krašto, ar čia gyvenusius, dirbusius, vėliau išvykusius gyventi į užsienį, „Telšių žemėje“ mini jos autorius. Pateikiame tik trumpas šių asmenų biografijas. G. Petrulis kartu su jomis pateikia ir šių žmonių bibliografijas. Publikacijoje „Iškilūs Telšių krašto knygos žmonės užsienyje“ nėra minimi asmenys, carinės Rusijos metais ir sovietmečiu ištremti iš Lietuvos ir mirę Rusijos teritorijoje (apie juos skaitykite kituose leidinio numeriuose).